

Azərbaycan Respublikası adından

QƏRAR

Bakı şəhəri

İş № 2(102)-5961/2021

01.11.2021

ALİ MƏHKƏMƏ

Azərbaycan Respublikası adından

**Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi
Mülki kollegiyasının**

İddiaçı cavabdehlər Cavabdeh1 və Cavabdeh2 (üçüncü şəxslər Bakı Şəhər 43 sayılı Notariat Ofisi və Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi yanında Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin 6 sayılı Ərazi İdarəsi) qarşı iddia tələbinə dair iş üzrə

Q Ə R A R İ

***Açar sözlər: alqı-satqı müqaviləsinin etibarsızlığı,
təmsilçinin özü barəsində bağladığı əqd***

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki kollegiyası, hakimlər Hüseynov Abiddin Qabil oğlu (sədrlik edən və məruzəçi), Nurməmmədov Əhməd Güləhməd oğlu və Əliyev Zaur Əli oğlundan ibarət tərkibdə,
Şahvələdov Ümüd Nadir oğlunun katibliyi,
iddiaçının vəkili X1,
cavabdehlərin vəkili Vəkil oğlunun iştirakı ilə,

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 2(106)-505/2021 nömrəli iş üzrə 25 may 2021-ci il tarixli qətnaməsindən cavabdehlər Cavabdeh1 və Cavabdeh2 tərəfindən birgə verilmiş kassasiya şikayətinə dair işə 01 noyabr 2021-ci il tarixdə Ali Məhkəmənin binasında açıq məhkəmə iclasında baxaraq, aşağıdakı qərarı qəbul etdi.

İşin halları

Xocavənd kənd Bələdiyyəsinin 12 fevral 2006-cı il tarixli 2 sayılı qərarına əsasən, Ağcabədi rayonu Xocavənd kənd sakini İddiaçı (bundan sonra – iddiaçı) Mingəçevir-Bəhramtəpə magistral yolu ilə "Qarabağ" kanalı arasındakı boş sahədən sahibkarlıq fəaliyyəti üçün ayrılmış 237.6 kv.m torpaq sahəsi 50 il müddətinə icarəyə verilmişdir.

Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının 25 dekabr 2006-cı il tarixli 274 nömrəli Sərəncamına əsasən, iddiaçıya icarəyə götürdüyü 237.6 kv.m torpaq sahəsində ticarət mərkəzinin tikintisinə icazə verilmişdir.

İddiaçı 16 iyun 2014-cü il tarixdə Cavabdeh1 adına 1 sayılı Bakı "ASAN xidmət" mərkəzində notariat qaydasında təsdiq olunmuş ƏN-İ № 424441 nömrəli etibarnamə verərək, harada yerləşməsindən və nədən ibarət olmasından asılı olmayaraq bütün əmlakını idarə etməyi və onun üzərində sərəncam verməyi, eləcə də digər ümumi qaydada təsvir edilmiş səlahiyyətləri etibar etmişdir.

İddiaçının adından (əvəzindən) nümayəndəsi Cavabdeh1 Bakı Şəhəri 43 sayılı Notariat Ofisində bağlanmış 31 mart 2020-ci il tarixli ilkin alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, Ağcabədi rayonu Xocavənd kəndində yerləşən 237.6 kv.m torpaq sahəsinin və üzərindəki tikilinin (bundan sonra – mübahisəli obyekt) özəlləşdirilməsi, həbsdə və girovda olmaması barədə arayışı aldıqdan sonra həmin əmlakın arvadı Cavabdeh2 110.000 manata satılması barədə gələcəkdə alqı-satqı müqaviləsinin bağlanmasına dair sonuncu ilə razılığa gəlmişdir.

İlkin alqı-satqı müqaviləsi üzrə notariusun depozit hesabına Cavabdeh2 tərəfindən 31 mart 2020-ci il tarixdə "xxxx" ASC vasitəsi ilə 100.000 manat, Cavabdeh1 tərəfindən 06 aprel 2020-ci il tarixdə 10.000 manat ödəniş edilmişdir.

Ağcabədi rayon Polis Şöbəsinin 06 may 2020-ci il tarixli cinayət işinin başlanmasının rədd edilməsi barədə qərarına əsasən, Cavabdeh1 əməllərində dələduzluq cinayətinin tərkibi olmadığına görə cinayət işinin başlanması rədd edilmişdir.

İş üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktları

a) Birinci instansiya məhkəməsində icraat

İddiaçı Cavabdeh1 və Cavabdeh2 (bundan sonra - cavabdehlər) qarşı iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət edərək, 31.03.2020-ci il tarixli ilkin alqı-satqı müqaviləsinin və onun hüquqi nəticələrinin etibarsız hesab edilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İddiaçı tələbini onunla əsaslandırmışdır ki, cavabdehlərdən Cavabdeh1 arvadı XXXnın qardaşdır. Digər Cavabdeh2 isə Cavabdeh1 arvadıdır. Hazırda mübahisəli obyektə öz istifadə edir. Cavabdeh1 ona məxsus ticarət obyektinə qanunsuz sahib çıxmaq istədiyi üçün 15 yanvar 2020-ci il tarixdən aralarında münaqişə yaranmışdır. Uzun müddət Rusiya Federasiyasında yaşadığı üçün mübahisəli obyektə əlaqəsi olmayan başqa işlərin aparılması üçün qaynı olan cavabdehə etibarnamə vermişdir. Bundan sui-istifadə edən cavabdeh onun razılığı və xəbəri olmadan ona məxsus mübahisəli obyekt "ilkin alqı-satqı" müqaviləsi əsasında arvadı Cavabdeh2 satmışdır. Müqavilənin 1.1 və 1.3-cü bəndlərində göstərilmişdir ki, guya onun Cavabdeh1 verdiyi etibarnamə əsasında sözügedən obyekt 110.000 manata Cavabdeh2 satılmış, 100.000 manat nağd alınmış, qalan 10.000 manatın isə 31.04.2020-ci il tarixədək notariusun depozit hesabına köçürülməsi barədə öhdəlik götürülmüşdür. Həmin "ilkin alqı-satqı" müqaviləsi əsasında isə Cavabdeh2 ticarət mərkəzinin 9 kv.m hissəsini 4 il 6 ay müddətinə X2 icarəyə verilməsi barədə 03.04.2020-ci il tarixdə əmlakın icarəyə verilməsi barədə müqavilə bağlamışdır. Bundan sonra Cavabdeh1 qanunsuz hərəkətlərini davam etdirərək 237,6 kv.m torpaq sahəsinin 01.04.2020-ci il tarixdə arvadı XXXqızının adına verilməsi barədə yeni qərar almışdır. Bundan xəbər tutduqdan sonra Cavabdeh1 adına verdiyi 16 iyun 2014-cü il tarixli etibarnaməni 08 aprel 2020-ci il tarixdə ləğv etdirmişdir. Mübahisəli obyektə əlaqədar cavabdehin qardaşları X4 və X3 onu hədələdiklərinə görə 22 mart 2020-ci il tarixdə Ağcabədi rayon Polis Şöbəsinə müraciət etmiş, həmin iş üzrə araşdırma aparılmış, cinayət işinin başlanması rədd edilmişdir. Bundan əlavə, Cavabdeh1 barəsində verdiyi şikayət əsasında hazırda Polis Şöbəsində araşdırma aparılır. Hesab edir ki, ona aid obyektə dair cavabdehlər arasında bağlanmış ilkin alqı-satqı müqaviləsi onun iradəsinə zidd olmaqla yanaşı ciddi qanun pozuntusuna yol verilməklə bağlanmışdır. İlkin alqı-satqı müqaviləsi zamanı depozitə qoyulmuş və çıxarılmış pul ona verilməmiş, ümumiyyətlə onun tərəfindən obyektin

satılması barədə Cavabdeh1 hər hansı bir tapşırıq verilməmişdir. XXX ilə nikahda olsalar da, aralarında münaqişə vardır. Bu səbəbdən də, XXX qardaşının xeyrinə ifadə verir. Lakin onun söylədikləri həqiqətə uyğun deyildir. İlk alqı-satqı müqaviləsi bağlanan zaman qayınları, o cümlədən qayını XXXlə münasibətləri pis olmuşdur. Bundan başqa, ilkin alqı-satqı müqaviləsi bağlanan vaxt özü Azərbaycanda olmuşdur və müqavilə bağlamaq istədiyi təqdirdə tərəf kimi özü müqavilənin bağlanmasında iştirak edə bilərdi.

Cavabdeh1 məhkəmə iclasında verdiyi izahatında iddianı qəbul etməyərək göstərmişdir ki, torpaq sahəsinin alınmasında və mübahisəli obyektin inşa edilməsində onun əziyyəti çox olmuşdur. Ona görə də iddiaçı ona demişdir ki, çox əziyyət çəkmişdir, onsuz da obyekti satmaq istəyir, odur ki, əmlakı ona sata bilər, lakin obyektin satılmasından arvadı XXX xəbəri olmamalıdır. Bundan sonra evdə məsləhət etmiş, arvadı Cavabdeh2 obyekti almaq istəmişdir. Eyni zamanda, iddiaçı ona bildirmişdir ki, onun Ağcabədidə çox adama borcu var, hamı onu tanıyır, alqı-satqını başqa yerdə aparsınlar və bundan heç kimin məlumatı olmasın. Nə torpaq sahəsi, nə də tikili dövlət reyestrində qeydiyyatda alınmamışdır. Müqavilə üzrə qeyd olunan 110.000 manat pulun 100.000 manatını 31.03.2020-ci il tarixdə "xxxx" ASC-nin Mərkəzi filialı vasitəsilə notariusun depozitinə qoymuşdur. Müqavilə rəsmiləşdikdən sonra elə həmin gün 100.000 manat pulu depozitdən çıxarmış, 10.000 manatı da özündən əlavə etmiş və 110.000 manat pulu özü ilə götürüb Ağcabədiyə getmiş, axşam saatlarında iddiaçının evində görüşüb, bacısı XXX yanında pulu iddiaçıya vermiş və orada dayanmadan çıxıb getmişdir. Müqavilə üzrə qalan 10.000 manat pulu isə 06 aprel 2020-ci il tarixdə notariusun depozitinə qoymuş və həmin gün də götürmüşdür. Onların iddiaçıya borcu qalmamışdır. Ona görə də iddianın təmin edilməməsini xahiş etmişdir.

Cavabdeh2 da məhkəmə iclasında verdiyi izahatında iddianı qəbul etməmiş və digər cavabdehlə eyni məzmununda izahat verərək göstərmişdir ki, ilkin alqı-satqı müqaviləsi və ondan irəli gələn bütün işləri onun iştirakı ilə əri Cavabdeh1 təşkil etmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsində şahid qismində dindirilmiş XXXqızı ifadəsində göstərmişdir ki, iddiaçı ilə ər-arvad münasibətləri 20 noyabr 2019-cu il tarixdən kəsilmişdir. Obyektin satılmasından onun xəbəri olmamışdır. 31 mart 2020-ci il tarixdə axşam saatlarında XXX onlara gəlmiş, onu yuxarı dəvət etsə də, tələsdiyini və XXXla görüşüb gedəcəyini demişdir. XXX aşağı düşüb XXXlə görüşüb geri qayıdanda əlində paket torba ilə qayıtdığını görmüş, sonradan torbaya baxanda içərisində 11 ədəd "yüzlük" bağlaması olduğunu görmüşdür. Üç gün sonra qardaşı XXX ona bildirmişdir ki, obyekt XXX ona satıb, həmin puldur. Özü tərəflər arasında bağlanmış ilkin alqı-satqı müqaviləsini bəyənir.

Birinci instansiya məhkəməsində şahid qismində dindirilmiş X5 ifadəsində göstərmişdir ki, təxminən bu ilin əvvəllərində XXXin qardaşının ona demişdir ki, avtomobili ilə XXXi onun dediyi yere aparsın. Evdən XXXi götürmüş və XXXgile aparmışdır. XXXin əlində paket torba görəndə bildirmişdir ki, torbadakı puldur. XXX əlində torba düşüb XXXin qapısından içeri keçmiş, o, isə 300 metr aralıda onu gözləmişdir. Həmin vaxt gecə təxminən 23 radələri olmuş, XXX 10 dəqiqə keçmədən geri qayıtmış, lakin əlində torba olub-olmadığını xatırlamır. XXXin XXXla nə məqsədlə görüşməsinə, aralarında nə danışdıqlarını və pul verdiyini və yaxud almasını görməmişdir.

Ağcabədi Rayon Məhkəməsinin (bundan sonra – birinci instansiya məhkəməsi) 2(017)-800/2020 nömrəli iş üzrə 11 avqust 2020-ci il tarixli qətnaməsi ilə (hakim Cavabdeh1) iddia tələbi təmin edilərək, Bakı Şəhəri 43 sayılı Notariat Ofisində reyestrdə 3M-686 nömrə ilə qeydə alınmış 31 mart 2020-ci il tarixli ilkin alqı-satqı müqaviləsi və onun hüquqi nəticələrinin etibarsız hesab edilməsi qətl olunmuşdur.

Məhkəmə gəlidiyi nəticə ilə bağlı qeyd etmişdir ki, baxılan iş üzrə əqdin bağlanması zamanı tərəflər arasında yaranmış mübahisə və münaqişələr etibar edən şəxslə təmsilçi arasında münasibətlərin gərgin olduğunu aşkar şəkildə sübut edir. Bu halda geniş həcmdə və qeyri-müəyyən səlahiyyətlərin etibar edilməsini nəzərdə tutan etibarnamə mövcud olsa belə, tərəflərin iradə ifadəsinin yalnız forması deyil, məzmunu və həqiqiliyi də tədqiq edilməlidir. İddiaçının cavabdeh qarşısında maddi öhdəliklərinin yaranması, bunun nəticəsində mövcud münasibətlərin kəskinləşməsi, əmlakının özgəninkiləşdirilməsi zamanı iddiaçının bu halla bağlı qabaqcadan xəbərdar edilməməsi əqdin bağlanmasında tərəfin iradə ifadəsinin və razılığının olmaması qənaətinə gəlməyə əsas verir.

Mövcud şərtlər nəzərə alınmaqla ilkin alqı-satqı müqaviləsinin bağlanması üçün etibar edən tapşırığı aşkar və konkret olmalı idi. Şahid XXXqızı ifadəsində sonradan evdə pul vəsaitini gördüyünü qeyd etsə də, onun ifadəsi həm iddiaçı ilə münasibətlərinin kəskinləşməsi, həm də cavabdehlə olan yaxın qohumluq əlaqələri nəzərə alınmaqla mötəbər sübut kimi qəbul oluna bilməz.

Nəzərə alınmalıdır ki, bütün əmlaklarına dair etibarnamə verərkən iddiaçı Cavabdeh1 onun maraqlarını üçüncü şəxslər qarşısında təmsil etmək və özünün maraqları üçün deyil, iddiaçının maraqları üçün hərəkət etmək səlahiyyəti vermişdir. Lakin hazırkı halda mübahisələndirilən ilkin alqı-satqı müqaviləsi təmsilçinin arvadı Cavabdeh2 ilə bağlandığından, hesab olunmalıdır ki, əqd təmsilçinin birbaşa özü barəsində bağlanmışdır. Bu yanaşma Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun M.Şahverdiyevanın şikayəti üzrə 24.02.2012-ci il tarixli qərarında öz əksini tapmışdır.

Məhkəmə, həmçinin qeyd etmişdir ki, əqdin etibarsız sayılması üçün mövcud olan hallar əqdin bütün tərəflərinə münasibətdə mövcud olmalıdır. Yəni, əqdin etibarsızlığı halını əqdin bütün tərəfləri əvvəlcədən bilməli və buna baxmayaraq, onlar əqdi bağlamalıdır. Alıcı Cavabdeh2 cavabdehin arvadı kimi bütün əməliyyatlar barədə məlumatlı olmuşdur. Bu isə onun bağladığı əqdə münasibətdə vicdanlı olmadığını təsdiq edir.

Məhkəmə iş üzrə müəyyən olunmuş hallara qiymət verərək hesab etmişdir ki, tərəflər arasında bağlanmış alqı-satqı müqaviləsi qanunvericiliyin tələblərinə uyğun deyildir. Ona görə də iddia tələbi təmin olunmalıdır.

Məhkəmə öz mövqeyini Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13, 29-cu, Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin (bundan sonra – Mülki Məcəllə) 324.1-324.6, 337.1-337.4, 359.1, 425.1, 442-ci, Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra – MPM) 9.3, 14.2, 77.1, 88, 217.4-cü maddələrinə, Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun Ş.Əliyevanın şikayəti üzrə 11.10.2019-cu il tarixli, Ə.İbrahimovun şikayəti üzrə 11.07.2003-cü il tarixli, M.Şahverdiyevanın şikayəti üzrə 24.02.2012-ci il tarixli qərarlarına istinadla əsaslandırmışdır.

Qətnamədən cavabdehlər birgə apellyasiya şikayəti vermişlər.

b) Apellyasiya instansiyası məhkəməsindəki icraat

Apellyasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, qətnamə maddi və prosesual hüquq normalarının pozulması ilə qəbul olunmuşdur. İddiaçı birinci instansiya məhkəməsində icraat zamanı həqiqəti əks etdirməyən, ziddiyyətli izahatlar verərək, məhkəmənin yanlış qətnamə qəbul edilməsinə nail olmuşdur. Belə ki, iddiaçı Cavabdeh1lə aralarında artıq 15 yanvar 2020-ci il tarixindən münaqişə yarandığını qeyd etmiş, digər tərəfdən 22 mart 2020-ci il tarixdə Ağcabədi Rayon Polis Şöbəsinə Cavabdeh1 barəsində yox, onun qardaşları xxxxxxxx barəsində şikayət ərizəsi verdiyini bildirmişdir. Əgər doğrudan da cavabdehlə aralarında hər hansı münaqişə olsaydı, iddiaçı ərizəsində cavabdehə qarşı da şikayətini bildirərdi. Həmçinin, aralarında münaqişə olsaydı, iddiaçı cavabdehə verdiyi etibarnaməni 08 aprel 2020-ci il tarixdə yox, daha öncə ləğv etdirərdi. İddiaçı sözügedən torpaq sahəsində tikinti işlərinə 2006-cı ildə başlamış, ticarət mərkəzinin daş-hörgü işlərini qismən etdirmiş, lakin maddi vəsaiti olmadığından tikinti yarımçıq qalmışdır. Daha sonra XXX bacısının yoldaşı olduğu üçün, bir növ bacısının və onun uşaqlarının güzəranının yaxşı olması üçün iddiaçıya 100.000 manat məbləğində borc pul vermişdir. Lakin həmin vəsait hesabına da tikintini başa çatdırmaq mümkün olmamışdır. Daha sonra onlar aralarında razılığa gəlmişlər ki, tikintiyə iddiaçı tərəfindən nə qədər vəsait qoyulubsa onu müəyyən etsinlər. Təxmini hesablamalara əsasən müəyyən edilmişdir ki, iddiaçı obyektin ilkin tikinti işlərinə 120.000 manat məbləğində pul sərf etmişdir. Daha sonra XXX təxmini hesablamalara görə ümumi 450.000 manat məbləğində vəsait sərf edərək yarımçıq qalmış tikilini başa çatdırmışdır. Onlar razılığa gəlmişlər ki, ticarət obyektindən əldə olunan gəlirlərdən 330.000 manat XXX tərəfindən götürüldükdən sonra bərabər paylarda şərik olaraq fəaliyyət göstərəcəklər. Lakin iddiaçı bu razılığa əməl etməyərək obyekt fəaliyyətə başlayan gündən oradan əldə edilmiş gəlirlərdən müxtəlif məbləğlərdə vəsaitləri götürərək öz ehtiyacları üçün sərf etmişdir. Nəticədə aralarında münaqişə yaranmışdır. Cavabdeh1 Bakı şəhərində yaşadığından, hadisələr baş verən zaman XXXin böyük qardaşı kimi yəznə-qayın münasibətlərini düzəltmək üçün iddiaçı ilə çoxsaylı danışıqlar aparmışdır. Yekunda iddiaçı obyekt 120.000 manata satıb, ümumiyyətlə bu işdən kənarlaşmaqla məsələni kökündən həll etmək istədiyini və Cavabdeh1 ona verdiyi etibarnamə əsasında onun adından rayondan kənarında alqı-satqı etməyini xahiş etmişdir. İddiaçı bildirmişdir ki, Ağcabədi rayonunda bir çox şəxslərə külli miqdarda borcu vardır, həmin şəxslərin bundan xəbər tutmağını istəmir. Həmçinin, iddiaçı birinci instansiya məhkəməsinin iclasında bildirmişdir ki, guya müqavilə bağlanan zaman o, Azərbaycanda olmuş, əgər lazım olsaydı tərəf kimi müqavilənin bağlanmasında özü iştirak edərdi. Halbuki, Cavabdeh1 iddiaçı Azərbaycanda olduğu müddətdə də onun adından ayrı-ayrı əmlakların

alqı-satqısı və bağışlanmasına dair əqdlər bağlamış və onun adından həmin etibarnamə ilə çıxış etmişdir. Həmçinin, Cavabdeh1 alqı-satqı müqaviləsi bağlanılarkən notariusun depozit bank hesabına köçürdüyü 100.000 manatı elə həmin gün, yəni 31 mart 2020-ci il tarixdə çıxarmış və üstünə 10.000 manat məbləğində pul qoyaraq elə həmin gün Ağcabədi rayonuna gedərək iddiaçıya onun öz evinin həyətində pulu vermişdir. Bu halı şahidlər öz ifadələrində təsdiq etmişlər. Lakin birinci instansiya məhkəməsi qeyd olunan halları tam, obyektiv, qərəzsiz araşdırmamış və yalnız iddiaçının həqiqəti əks etdirməyən izahatını əsas tutaraq qanunsuz və ədalətsiz qətnamə qəbul etmişdir.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının (bundan sonra – apellyasiya instansiyası məhkəməsi) 2(106)-505/2021 nömrəli iş üzrə 25 may 2021-ci il tarixli qətnaməsi ilə (hakimlər – T.Heydərov (sədrlik edən və məruzəçi), T.Kərimov və İ.Əhmədov) apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi birgə verilmiş apellyasiya şikayətinə münasibətdə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Apellyasiya məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin gəldiyi nəticə ilə razılaşaraq qeyd etmişdir ki, hər hansı əqdin bağlanması zamanı onun şərtləri tərəflərin iradə ifadəsi ilə müəyyən edilir. Bu iradə ifadəsi bilavasitə və yaxud da digər şəxsin vasitəsi ilə realizə edilə bilər. Əgər müqavilə tərəfi öz iradə ifadəsini digər şəxsin vasitəsi ilə realizə edərsə, səlahiyyətin realizəsindən ötrü həmin şəxsə etibarnamə verməlidir. Etibarnamə verilən şəxs təmsil etdiyi şəxsin mənafeyi naminə hərəkət etməli, ona verilmiş etibarnamədən öz mənafeyi naminə istifadə etməməli, ona verilmiş səlahiyyətlərdən sui-istifadə hallarına yol verməməlidir. Cavabdeh1 iddiaçı tərəfindən ona verilmiş etibarnamə əsasında iddiaçıya məxsus əmlakın özgəninkiləşdirilməsindən ötrü ilkin alqı-satqı müqaviləsini öz arvadı ilə bağlamışdır. Beləliklə, cavabdeh faktiki olaraq öz əmlak mənafeyinin yaxşılaşdırılmasına yönələn hərəkətlər etmişdir.

İddiaçı Cavabdeh1 bacısı ilə rəsmi nikahda olsa da, aralarında narazılıq mövcuddur. Bundan başqa, o, cavabdehin qardaşları barədə cinayət işinin başlanmasından ötrü hələ ilkin alqı-satqı müqaviləsi bağlanmadan öncə aidiyyəti qurumlara müraciət etmiş, həmin müraciət üzrə cinayət işinin başlanması rədd edilmişdir. Bu hal da Cavabdeh1 onun bacısı və qardaşları ilə münasibətdə olan iddiaçının mənafeyi naminə hərəkətlər etməsini təkzib edir.

Qətnamədən cavabdehlər birgə kassasiya şikayəti vermişlər.

Kassasiya şikayətinin və ona etirazın dəlilləri, məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

a) Kassasiya şikayətinin dəlilləri

Cavabdehlər (Vəkil oğlu) kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsini və iddia tələbinin rədd olunması barədə qərar çıxarılmasını xahiş etmişlər.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri apellyasiya şikayətinin dəlilləri ilə eynidir.

Şikayətdə əlavə olaraq qeyd edilmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsində icraat zamanı iddiaçının, Cavabdeh1 və şahid xxxxx istifadəsində olan telefon nömrələrindən aparılan danışıqlar və anten dairələri barədə məlumatların əldə olunması üçün müvafiq orqana sorğu verilməsi barədə tərəflərdən vəsatət verilmişdir, lakin məhkəmə qərəzli olaraq vəsatəti qəbul etməkdən imtina etmişdir.

Bundan başqa, dəfələrlə müraciət etmələrinə baxmayaraq, məhkəmə iclas protokolları ilə tanış olmalarına şərait yaradılmamışdır. Ümumiyyətlə, məhkəmə iclas protokolları prosesual qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş müddət ötürülməklə tərtib edilmişdir.

Kassasiya şikayətinə görə, məhkəmə MPM-in 9, 14, 77, 78, 217, 218-ci maddələrini pozmuşdur.

b) Kassasiya şikayətinə qarşı etirazın dəlilləri

Kassasiya şikayətinə qarşı etiraz daxil olmamışdır.

c) Məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

Məhkəmə iclasında iştirak edən kassatorların vəkili kassasiya şikayətinin təmin edilməsini, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv olunmasını xahiş etdi.

İddiaçının vəkili apellyasiya instansiyası məhkəməsi qətnaməsinin dəyişdirilmədən saxlanılması barədə qərar qəbul olunmasını xahiş etdi.

Məhkəmə iclasının yeri və vaxtı barədə lazımı qaydada məlumatlandırılmalarına baxmayaraq üçüncü şəxslərin nümayəndələri hər hansı üzrlü səbəb göstərmədən məhkəmə iclasına gəlməmişlər. Məhkəmə kollegiyası MPM-in 415.3-cü maddəsinə rəhbər tutaraq işə onların iştirakı olmadan baxılmasını mümkün hesab etmişdir.

Kassasiya baxışının hədləri

MPM-in 407.2-ci maddəsinə əsasən kassasiya şikayətində işin hallarının sübut olunmamasına, məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün əhəmiyyətli olan bütün faktiki halların aydınlaşdırılmamasına və yaxud qətnamə və qərardada ifadə olunan nəticələrin işin faktiki hallarına uyğun olmamasına istinad etməyə yol verilmədiyi üçün kassasiya instansiyası məhkəməsi şikayətin belə dəlilləri üzrə araşdırma aparmır və onlara qiymət vermir.

MPM-ə əsasən kassasiya instansiyası məhkəməsi müstəsna olaraq hüquqi məsələlərə baxmaqla apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır (maddə 416). Prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması qətnamənin yaxud qərardadın ləğv edilməsi üçün o vaxt əsas ola bilər ki, bu pozuntu düzgün qətnamə qəbul edilməməsi ilə nəticələnir və ya nəticələnmə bilər (maddə 418.3).

Qanunun tələbinə görə kassasiya instansiyası məhkəməsi işin faktiki hallarını araşdırmır. Lakin apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq olunub-olunmamasını yoxlamaq zərurətindən irəli gələrək, iş materiallarında olan, aşağı instansiya məhkəmələri tərəfindən qəbul edilərək işə əlavə olunmuş, araşdırılmış və (və ya) müəyyən edilmiş sübutlara və hüquqi faktlara istinad edilməsi kassasiya instansiyası məhkəməsinin faktiki halları araşdırması kimi qiymətləndirilməməlidir.

Kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin aktının tam ləğvi xahiş edildiyindən məhkəmə aktı tam yoxlanılır.

Tətbiq edilən hüquq

Mülki Məcəllə

Əqd mülki hüquq münasibətinin əmələ gəlməsinə, dəyişdirilməsinə və ya xitamına yönəldilmiş birtərəfli, ikitərəfli və ya çoxtərəfli iradə ifadəsidir. Əqdlər birtərəfli və müqavilə şəklində (ikitərəfli və ya çoxtərəfli) ola bilər. Müqavilənin bağlanması üçün iki tərəfin razılaşdırılmış iradə ifadəsi (çoxtərəfli əqd) zəruridir. İradə ifadəsinin təfsiri zamanı onun həqiqi məzmunu tək-cə hərfi mənaya görə deyil, həm də ağılabatan mühakimə əsasında müəyyənləşdirilməlidir (Mülki Məcəllənin 324.1, 324.2, 342.4 və 324.5-ci maddələri).

Bu Məcəllə ilə müəyyənləşdirilmiş şərtləri pozmaqla bağlanmış əqd etibarsızdır. Etibarsız əqdlər mübahisə edilən əqdlər və ya əhəmiyyətsiz əqdlər ola bilər. Əqd barəsində mübahisə edildikdə əqd bağlandığı andan etibarsızdır. Etibarsız əqd onun etibarsızlığı ilə bağlı nəticələr istisna olmaqla, hüquqi nəticələrə səbəb olmur. Bu cür əqd bağlandığı andan etibarsızdır (maddə 337.1, 337.2 və 337.4).

Əqd təmsilçi vasitəsilə də bağlana bilər. Bir şəxsin (təmsilçinin) etibarnaməyə, qanunun göstərişinə və ya buna vəkil edilmiş dövlət və ya bələdiyyə orqanının aktına əsaslanan səlahiyyətə görə başqa şəxs (təmsil edilən) adından bağladığı əqd təmsil edilənin mülki hüquq və vəzifələrini bilavasitə yaradır, dəyişdirir və onlara xitam verir. Səlahiyyət həmçinin təmsilçinin fəaliyyət göstərdiyi şəraitdən də (pərakəndə ticarətdə satıcı, kassir və i.a.) belli ola bilər (maddə 359.1).

Təmsilçi təmsil edilən adından şəxsən özü barəsində əqdlər bağlaya bilməz. O, həmçinin, kommərsiya təmsilçiliyi halı və qiymətli kağızlar bazarında investisiya şirkəti fəaliyyəti istisna olmaqla, eyni zamanda təmsilçisi olduğu şəxs barəsində bu cür əqdlər bağlaya bilməz (maddə 359.3)

... təmsilçinin bu hüquqlarını özündə əks etdirən sənədin anlayışı Mülki Məcəllənin 362.1-ci maddəsində göstərilmişdir. Həmin normaya əsasən bir şəxsin üçüncü şəxslər qarşısında təmsilçilik üçün başqa şəxsə verdiyi vəkalət etibarnamədir. Mülki Məcəllənin 362.2-ci maddəsinə görə notarial forma tələb edən əqdlərin bağlanması üçün etibarnamə notariat qaydasında təsdiqlənməlidir. Mülki Məcəllənin 359.3-cü maddəsinə əsasən təmsilçi təmsil edilən adından şəxsən özü barəsində əqdlər bağlaya bilməz. O, həmçinin, kommersiya təmsilçiliyi halı və qiymətli kağızlar bazarında brokerlik halı istisna olmaqla, eyni zamanda təmsilçisi olduğu şəxs barəsində bu cür əqdlər bağlaya bilməz. Göstərilən qadağanın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, təmsil olunan təmsilçilikdə ən üstün müdafiyyəyə malik olduğundan onun qanuni maraqları təmin edilməlidir.

MPM

Hər bir tərəf öz tələblərinin əsası kimi istinad etdiyi halları sübut etməlidir (maddə 77.1).

Məhkəmə yalnız tərəflərin təqdim etdikləri sübutları araşdırmalı və onlardan istifadə etməlidir (maddə 14.2).

Məhkəmə (hakim) öz qətnaməsini yalnız məhkəmə iclasında tədqiq olunmuş sübutlarla əsaslandırır (maddə 217.4).

Kassasiya instansiyası məhkəməsinin mövqeyi

Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən mübahisəli hüquq münasibətini tənzimləyən maddi hüquq normaları düzgün tətbiq olunmuşdur. İş üzrə düzgün qətnamə qəbul edilməməsi ilə nəticələnən prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması halları müəyyən edilmir. Bu baxımdan apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv olunması və ya dəyişdirilməsi üçün əsas yoxdur.

Kassatorlar şikayətdə bəzi prosessual hüquq normalarını sadalamaqla apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsini xahiş etsələr də, maddi və prosessual hüquq normalarının pozulmasının, yaxud düzgün tətbiq edilməməsinin nədən ibarət olmasını göstərməmişlər.

Kassasiya şikayətinin digər dəlilləri məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün əhəmiyyətli olan bütün faktiki halların aydınlaşdırılmaması ilə bağlıdır və hazırkı icraat çərçivəsində belə dəlillər üzrə araşdırma aparılmır, onlara qiymət verilmir.

Kassasiya şikayətinin prosessual pozuntularla bağlı dəlilləri (vəsətətlərə münasibət bildirilməməsi, məhkəmə iclas protokollarının təqdim olunmaması) iş materialları ilə təsdiq olunmur.

Məhkəmə kollegiyası qeyd olunanları nəzərə alaraq belə qənaətə gəlir ki, kassasiya şikayəti təmin olunmamalı, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır.

Yuxarıda göstərilənlərə əsasən və MPM-in 416, 417 və 419-cu maddələrini rəhbər tutaraq, Məhkəmə kollegiyası

Qərara aldı:

Cavabdeh1 və Cavabdeh2 tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti təmin edilməsin.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 2(106)-505/2021 nömrəli iş üzrə 25 may 2021-ci il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.